

BOKESSAY

En ny opprinnelse? Om 1800-tallet som startskuddet for dagens internasjonale politikk

MORTEN SKUMSRUD ANDERSEN
M.Sc., forsker, Norsk Utenrikspolitisk Institutt
msa@nupi.no

BENJAMIN DE CARVALHO
Ph.d., seniorforsker, Norsk Utenrikspolitisk Institutt
bdc@nupi.no

The Global Transformation: History, Modernity and the Making of International Relations

Barry Buzan & George Lawson
Cambridge: Cambridge University Press 2015

Power in Concert: The Nineteenth Century Origins of Global Governance

Jennifer Mitzen
Chicago: Chicago University Press 2013

Nitide historiske studier har lenge vært en vanlig øvelse for den britiske varianten av faget *International Relations* (IR) som rett og slett ble kalt *the English School* for å skille den fra sin mer nomotetiske og generaliserende storebror i USA. De siste årene ser det allikevel ut til at interessen for historiske studier i faget har styrket seg betraktelig, også utenfor den relativt smale engelske skolen (se f.eks. Guillaume 2013; McCourt 2012; Leira & de Carvalho 2015). Fagassosiasjonen International Studies Association har til og med fått sin helt egen seksjon for studier av historisk internasjonal politikk.

Her skal vi se på to eksempler fra denne trenden. De to bøkene, *The Global Transformation* av George Lawson og Barry Buzan (som riktignok delvis representerer den engelske skolen) og *Power in Concert* av Jennifer

Mitzen, hevder begge at særlig 1800-tallet var viktig for utviklingen av internasjonal politikk. Og ikke nok med det, begge argumenterer også for at vi i dag i høyeste grad lever med konsekvensene av en omfattende politisk utvikling i dette århundret. Begge bøkene vil altså ha 1800-tallet på agendaen, og det er en god idé (se Osiander 2001 for et lignende argument).

Når man leser faglitteraturen om internasjonal politikk, kan man lure på hvor hele 1800-tallet har blitt av. Faget IR, som i USA er et underbruk av statsvitenskapen, har ikke for vane å trekke for mye på internasjonal historie. Når historien dukker opp, er det gjerne i form av årstall og datoer som sies å ha hatt en stor innvirkning på statssystemets utvikling (se Buzan & Lawson 2014). Fra slutten på tredveårskrigen i 1648 hopper IR stort sett rett til slutten av første verdenskrig (se de Carvalho et al. 2011). Det fortelles rutinemessig at verden krympet da sjøveiene ble åpnet til det amerikanske kontinentet og Det indiske hav på 1400-tallet, at staters suverenitet var et prinsipp som kom på plass en gang på 1500- eller 1600-tallet, at statssystemet virkelig konsoliderte tidlig på 1700-tallet, og så – med Wienerkongressen som et mulig mindre unntak – hopper man direkte videre til første og andre verdenskrig og opprettelsen av faget IR og ender med den kalde krigen.

Boken *The Global Transformation* argumenterer at 1800-tallet er et enormt vannskille for internasjonal politikk og den globale orden. Den påstår også at vi i dag fortsatt lever med de direkte konsekvensene av denne 1800-tallets globale transformasjon. Det som forfatterne kaller moderniteten ble i løpet av århundret globalisert, noe som førte til store konsekvenser for måten stater og folk interagerer på. Hvis dette stemmer, har man altså på grunn av de statsfokuserte og tradisjonelle historiefortellingene i faget hoppet bukk over noen av de aller viktigste forandringene som noensinne har skjedd i internasjonal politikk.

Denne globale forandringen skjedde altså på 1800-tallet og innebar en omstrukturering av hele den internasjonale ordenen. Forfatterne fremhever tre sentrale elementer her: industrialisering, rasjonell statsbygging og progressiv ideologi. Disse elementene var ikke nødvendigvis substansielt nye for 1800-tallet, men konfigurasjonen mellom dem ble radikalt forandret.

Disse tre komponentene ble stadig mer gjensidig forsterkende. For eksempel, liberal, progressiv ideologi kunne legitimere imperialismen, som materielt kunne gjennomføres på grunn av militær dominans, et moderne statsbyråkrati og utvidet infrastruktur som i sin tur var muliggjort av industrialiseringen.

Som sagt hevder ikke forfatterne at overgangen til 1800-tallet var et klart og uforbeholdent historisk brudd. Mange aspekter av disse tre elementene var allerede godt i gang på 1700-tallet eller før. Argumentet er

heller at alle disse tre elementene slo seg sammen i en ny, spesifikk konfigurasjon i denne perioden. Interagerende prosesser fikk en spesifikk historisk form på 1800-tallet som hadde omseggripende konsekvenser. Forfatterne påstår heller ikke at én av disse dynamikkene alene kunne ha forandret det globale. Dette var en ujevn prosess. Og det er nettopp et sentralt poeng ved boken: stater og samfunn ble integrert i den globale moderniteten ujevnt og med forskjellig tempo. Det var dette som utgjorde den globale transformasjonen – en transformasjon som førte til en verdensorden karakterisert ved et globalt sentrum i 'Vesten' og dets periferi.

Et eksempel på dette som står sentralt i boken, er utviklingen i velstandsforskjeller gjennom 1800-tallet. Før 1800-tallet var det store forskjeller i velstand *innad* i land, men ikke i like stor grad *mellom* land. Som forfatterne skriver, i Yangtze-deltaet i Kina på 1700-tallet var levestandarden kanskje bare omkring 10 % lavere enn i de mest velstående områdene i Europa – altså mindre enn den nåværende forskjellen mellom EU og USA. Også andre grunnleggende parametere for livskvalitet var ganske like mellom Kina og 'Vesten' på slutten av 1700-tallet. Dette forandret seg dramatisk på 1800-tallet. Europa og USA fikk etter hvert ti til tolv ganger så høy levestandard som Kina. Andelen av verdens produksjon målt i GDP forandret seg også enormt til Europas fordel.

Forfatternes poeng er å vise hvordan dette kunne skje og hvorfor det skjedde akkurat på 1800-tallet. Igjen, poenget er at en spesifikk konfigurasjon av industrialisering, rasjonell statsbygging og ideologi bar med seg enorme forandringer i måten samfunn samhandlet på – politisk, kulturelt og økonomisk. De som kunne følge med på disse forandringene, fikk enorme fordeler fremfor de som ikke gjorde det. Makt og ressurser har vært ulikt fordelt gjennom hele historien, men på 1800-tallet ble kaken så mye større, og med tykkere interaksjonsmønstre også potensialet for global ulikhet.

I tillegg, hevder forfatterne, dreier dette seg ikke bare om en forandring i distribusjonen av makt, noe litteraturen om internasjonal politikk ofte tar for seg. Dette dreide seg også om en forandring i makten selv. Måten makt kunne bli utøvd på, forandret seg. Her mener forfatterne at de materielle og ideasjonelle relasjonene som skaper både aktørene selv og måten makt blir utøvd på disse imellom, forandret seg på 1800-tallet. Som Michael Mann, en annen historisk sosiolog, argumenterer forfatterne at maktbruk (*the mode of power*) henger sammen med maktens sosiale opphav (*the social sources of power*). Distribusjonen av makt avhenger av hvilken måte den kan bli brukt på.

Som en konsekvens kan vi på 1800-tallet for første gang observere et globalt internasjonalt system. Riktignok var verden allerede et globalt økonomisk system, men med den nye konfigurasjonen ble båndene som binder verden sammen tykkere og raskere, illustrert ved introduksjonen av

dampbåter, jernbanelinjer og telegrafene. Statene som nå befant seg i sentrum av systemet, kunne dermed raskt prosjektere sin nye form for makt rundt hele kloden. Det forfatterne i realiteten påstår her, er at globaliseringen som vi kjenner den i dag – med alle sine økonomiske, kulturelle, politiske og militære konsekvenser – opprinnelig er et 1800-tallsfenomen. Dette er globaliseringens opphav.

Derfor argumenterer forfatterne også at internasjonal politikk som vi kjenner den i dag, ble født på 1800-tallet. Allikevel har fagdisiplinen IR ignorert disse altomfattende forandringene. Boken er således, og kanskje til og med i hovedsak, en kritikk av fagdisiplinens ignoranse av denne historiske perioden. Og det er et fornuftig anslag. For 1800-tallet har blitt gjennomstudert i andre fagdisipliner. Således er det ikke noe særlig substansielt nytt i boken. Det er heller sammenstillingen av alle disse trendene og hva det har å si for hvordan vi studerer internasjonal politikk, som er hovedpoenget. Det er en syntese, og som forfatterne selv skriver, den ønskede reaksjonen på boken vil være 'hvorfor i alle dager har ingen skrevet om dette før?'.

Boken består av tre hoveddeler. I den første introduseres hovedelementene i den globale transformasjonen, som vi har sett noe av over. I den andre delen gjennomgår forfatterne de viktigste tematiske områdene: globalisering, progressive ideologier, imperialism, revolusjon og kapitalisme, koloniveldet, stormakter og krig, og hvordan alt dette resulterte i en sentrum-periferi-konfigurasjon av hele det globale systemet. I den siste delen av boken bruker de så dette til å diskutere vår egen tids internasjonale politikk. Et eksempel: Denne globale moderniteten som oppstod på 1800-tallet, med Europa og USA i sentrum, vektla de såkalte 'standards of civilisations'. Boken hevder at slike sivilisasjonsstandarder på mange måter har sin direkte etterfølger i den nåtidige politiske terminologien som vektlegger 'utvikling', 'menneskerettigheter' og 'kondisjonalitet'. Selv om retorikken har skiftet, er mange av 1800-tallets praksiser de samme i dag.

Vår nåværende verden kaller de 'decentred globalism'. Makten er mindre konsentrert enn på 1800-tallet, men like global, og med de samme politiske, økonomiske og ideologiske elementene og samhandlingen mellom dem som oppstod i løpet av 1800-tallet.

For å oppsummere bokens to hovedpoeng: For det første, en rekke dynamikker som ble etablert på 1800-tallet fant sammen på en unik måte som gjorde at hele den globale ordenen ble forandret og dermed definerte en ny æra. Det andre hovedpoenget er at denne nye ordenen ikke bare forandret internasjonale relasjoner på 1800-tallet, men også at disse fortsatt underligger mange sentrale aspekter ved dagens internasjonale politikk (i likhet med Mitzens bok).

Viktige konsekvenser følger for måten vi studerer internasjonal politikk på. Vi må strekke vår politiske bevissthet tilbake til 1800-tallet. Det er

her nåtidens internasjonale politiske konfigurasjoner har sitt opphav, ikke i første verdenskrig som et slags 'point zero', som er historien man ofte blir fortalt. Vi må også fokusere mer på hvordan maktutøvelsen, *the mode of power*, har forandret seg, og ikke bare på maktdistribusjonen. Den globale transformasjonen gjorde mye med hvordan makt ble utøvd, for eksempel knyttet til ideologier som vitenskapelig rasisme, kolonialisme og imperialisme. Sist, men ikke minst er det et argument at IR må se utenfor sin egen boble til fagdisipliner som tradisjonelt har tatt historisk forandring mer seriøst. La oss se hva forfatterne selv konkluderer med:

An IR that understood the extent to which its main concerns were rooted in the global transformation would itself have undergone a transformation. It would have integrated (rather than just tolerated) IPE [international political economy, red]. It would have rediscovered its links to International Law and Sociology. It would have put Political Science into its place as merely one of its constitutive disciplines, and at the same time given equal weight to its ties to Historical Sociology, Economic History, and World History.

En oppfordring til pluralisme og interdisiplinær tenkning, altså.

Dette er, overraskende nok, vil nok mange si, en nødvendig og viktig bok. Allikevel noen kritiske bemerkninger: Noe av politikken i internasjonal politikk forsvinner. Det er mange små vignetter og eksempler, men lite analyse av den daglige, intense, svettende politikken og debatten som mange vil påstå har en viktig rolle i historisk forandring, som ofte er mer eller mindre basert på tilfeldigheter. Kanskje det er konservativt, men vi savner rett og slett litt god, gammeldags diplomatisk historie. Dette er en fordel også – det er nok av fortellinger om diplomati, store slag og skiftende maktbalanser der ute. Dette er en annerledes historie, der penselstrøkene er brede, strukturene store, og aktørene hører hjemme i regioner, internasjonale samfunn, økonomier og moderniteter. Men dette poenget er beslektet med det neste. De interaksjonene og hybridene som står så sentralt i boken, mellom industrialisering, statsbygging og ideologi, er noe underspesifisert. Hvordan skjedde dette i politisk praksis? Noe av det samme kan sies om hvordan maktutøvelsen (*modes of power*) forandret seg – er dette et makroanalytisk grep, eller kunne det blitt spesifisert bedre på empirisk vis? I samme åndedrag kan det nevnes at selve begrepet 'modernitet' er omstridt. Vi er ikke sikre på hvor analytisk nyttig dette er, særlig siden det i liten grad diskuteres eller defineres i boken, men blir tatt for gitt.

Og så, opphavet til alt dette er kanskje at det ikke finnes noen overordnet teori i boken. Altså, det er selvsagt en teori her, som i et hvert annet stykke akademisk arbeid. Det er en fortelling om hvordan forskjellige enheter forholder seg til og interagerer med hverandre. Men den er implisitt og blir ikke utbrodert, og den blir ikke plassert i forhold til andre måter

å tilnærme seg liknende empiri på. Dette er kanskje et resultat nettopp av at det har blitt skrevet så lite om 1800-tallet i IR. Boken snakker til IR-faget – utenom dette vil den nok oppfattes som noe overflødig, rett og slett. Det er også derfor forfatterne er flinke til å innrette hele argumentet mot nettopp dette poenget – at dette mangler i faget. Allikevel er det vanskelig å fri seg fra følelsen av at litt mer teoretisk arbeid hadde vært på sin plass, så boken hadde fremstått litt mindre som en slags allerede eksisterende, fremgravet ‘missing link’ som et tilskudd til eksisterende narrativer, uten å se på hvordan forskjellene i teoretisk utgangspunkt har mye å si for hva og hvordan man studerer det man gjør.

Og til sist: er ikke alt dette, i bunn og grunn, en historie om imperialism? Hvor forskjellig hadde boken vært hvis imperialismen hadde vært hele historiens omdreiningspunkt og ikke bare en del av den?

Det noe paradoksale ved denne boken er at en så bredt anlagt historie om 1800-tallet henvender seg til det relativt smale fagfeltet internasjonal politikk. En annen bok som også ser på 1800-tallets nåtidige konsekvenser er Jennifer Mitzens *Power in Concert*, som argumenterer for at 1800-tallets diplomati og internasjonale politikk er opphavet til dagens globale styring (*global governance*). Denne boken gjør det motsatte: den er relativt smalt anlagt, selv relativt til eksisterende studier av Den europeiske konserten, men henvender seg til dem som måtte være interessert i nåtidig internasjonal politikk, bredt definert.

Som sagt ønsker også Jennifer Mitzen å rette søkelyset på det understuderte 1800-tallet i boken *Power in Concert*. Her trekker Mitzen frem Den europeiske konsert – altså de mer eller mindre regelmessige møtene mellom diplomater som ble institusjonalisert gjennom 1800-tallet – som et eksempel på tidlig samarbeid mellom stater. Dette er et viktig grep på flere måter. For det første, og akkurat som Buzan og Lawson, trekker hun 1800-tallet inn i varmen og mener at dette århundret i større grad bør figurere i IR-fagets diskusjoner. Men der Buzan og Lawson bevisst ikke bedriver teoretiske utgreiinger, ønsker Mitzen å vise hvordan 1800-tallet også bør stå sentralt i fagets *teoretiske* diskusjoner. Dette gjør hun ved å vise at dette århundret var sentralt i å forme sentrale institusjoner i internasjonal politikk. For det andre viser Mitzen at samarbeidsproblematikken i internasjonal politikk bør problematiseres i større grad. For det tredje, og relatert til dette, viser hun her at *global governance* langt fra er et nytt fenomen knyttet til den økende globaliseringen som har funnet sted i løpet av de siste tre årtier. Ikke minst er boken hennes et implisitt argument for en mer historisk orientert teoretisering innen IR-faget.

Power in Concert tar for seg en av de grunnleggende debattene i IR, nemlig grunnlaget for samarbeid mellom stater, under hvilke betingelser dette vil finne sted samt hvilke effekter samarbeid har både på staters preferanser og for det internasjonale systemet. For der teoriretningen kalt

realisme ofte tar for gitt at forhold mellom stater er basert på gjensidig mistro på grunn av det internasjonale systemets anarkiske karakter, og at samarbeid mellom stater sjelden varer ut over den egeninteressen (sterke) stater måtte ha i enkeltsaker, viser Mitzen at samarbeid ikke bare kan være langvarig, men også at samarbeid under visse omstendigheter kan bidra til å endre staters forståelse av egeninteresse og deres mål. Mitzen viser dette gjennom en studie av Den europeiske konserten og hvordan deltagelse i dette «forumet» bidro til å endre formen på internasjonalt samarbeid i retning av kollektiv handling. Konserten, det uformelle samarbeidet mellom fem europeiske stormakter som kom i gang i kjølvannet av Napoleonskrigene i et forsøk på å unngå fremtidige revolusjonære omveltninger og organisere en europeisk maktbalanse, figurerer dermed ikke lenger som et fortidig eksempel på en annen måte å organisere internasjonal politikk på – en ikke-anarkisk heller enn hierarkisk – men som en sentral episode i utviklingen av dagens internasjonale system.

To begrep er sentrale i Mitzens bok, nemlig kollektiv intensjonalitet (*collective intentionality*) og offentlig makt (*public power*, kanskje bedre oversatt som «kollektiv makt» i dette tilfellet). Det grunnleggende poenget her er at «international governing is something states do *together*, it is a case of collective intentionality. The idea behind collective intentionality is that some group actions are neither reducible to the intentions of individual members nor necessarily collected into a unitary corporate agent» (s. 5). Gjennom felles og gjensidige forpliktelser innenfor rammene av det Mitzen kaller et «forum», skapes rammene for kollektiv handling. På denne måten forklarer Mitzen hvordan stater til tross for deres ulikhet kan komme til å føle seg bundet av felles rammer, mangelen på formelle avtaler og rammeverk. Dette vil også føre til *public reason* eller konsensus rundt beste handlingsalternativ på saksfeltet. Gjennom en historisk gjennomgang av Den europeiske konsertens håndtering av ulike kriser viser hun hvordan denne konsensusen ikke bare muliggjorde samarbeid, men også tvang det frem, til tross for at det ofte ikke var i det man kunne ha definert som enkeltstaters egeninteresse.

Selv om slike fora ikke alltid vil være effektive, noe Mitzen selv innrømmer, er bidraget hennes viktig, da hun viser hvordan kollektiv handling i internasjonal politikk ikke trenger å være basert på at stater gir opp suverenitet eller underkaster seg en hegemon, men at samarbeid kan føre til global governance. Bidraget hennes er ikke nytt, men ved å vise hvordan *global governance* kan sies å ha fungert på 1800-tallet, gjør hun problematikken rundt global styring til et sentralt spørsmål i IR-faget generelt heller enn til et spørsmål knyttet til styring under globalisering.

Dette er ikke noe argument om at vår forståelse av global styring i dag kan reduseres til den forståelsen de fem statene som deltok i Kongressen hadde av sine handlinger og deres tenkning rundt hvordan håndtere

maktbalansen i Europa innenfor felles rammer og rutinisert diplomatisk samarbeid. Mitzen selv viser til at disse er forskjellige. Poenget hennes er heller at dette samarbeidet, til tross for at Konserten brøt sammen, la grunnlaget for *global governance* gjennom utviklingen av nye praksiser som rutinisert diplomati, samhandling og problemløsning.

Et problem med boken til Mitzen er rollen hun tillegger Konserten. Slik samarbeidet behandles i boken, er det et samarbeid som kommer i gang og drives mer av hensynet til å opprettholde maktbalansen i Europa enn en reaksjon på revolusjonære krefter. Som det nylig ble påpekt i et symposium (H-Diplo/ISSF 2015), er dette problematisk. Der poengteres det at hun dermed spiller ned viktigheten av revolusjoner i utviklingen av det internasjonale systemet, til fordel for krig og forsøkene på å begrense den. Her kan det nevnes at Buzan og Lawsons *The Global Transformation* gir revolusjoner en sentral rolle mens, som sagt, det diplomatiske spillet tones ned. Gitt at noe av poenget med boken til Mitzen nettopp er en teoretisering på bakgrunn av historisk materiale, er dette en svakhet ved verket. Det bringer oss også videre til et annet problem med boken, nemlig den relativt overfladiske behandlingen av historiske kilder. Boken er nesten i sin helhet basert på engelskspråklige sekundære kilder, noe som også kan forklare noe av vinklingen i boken. Kongressen var ifølge Mitzen den viktigste faktoren som bidro til at man unngikk krig mellom stormaktene ved at mindre intervensjoner ble diskutert og problemer løst i forumet. På den måten ble stormaktens interesser orientert mot en felles normativ interesse: Europas interesse. Denne ble av stormaktene forstått som fravær av krig mellom stormaktene, maktbalanse og *status quo*. Denne normative tilnærmingen til felles interesser er noe av det som har muliggjort global styring i dag.

Alt i alt er begge bøkene vel verdt å lese, og illustrerer at det fortsatt er viktig å studere historien. Som sagt er Buzan og Lawsons bok helt nødvendig, gitt at den er rettet mot fagfeltet IR. Med en overbevisende bruk av empiri og argumentasjon sitter man igjen med nettopp den følelsen forfatterne søker å oppnå, at det nesten er utrolig at den ikke har blitt skrevet før. På tross av mindre problemer vil boken stå igjen som et sentralt bidrag til hele fagdisiplinen, og vil nok være opphav til interessante diskusjoner om både historisk substans og mekanismene bak historisk forandring.

Der Buzan og Lawsons bok er mer empirisk enn teoretisk, er Mitzens bok et godt eksempel på hvordan IR i større grad bør søke å forankre også teoretiske argumenter historisk. Det gir en betraktelig rikere skildring, samtidig som det tillater flere kritiske innlegg. Boken inneholder lite nytt fra et rent historisk perspektiv. Kanskje noen episoder også kunne ha vært skildret på en mer nyansert måte, spesielt hva gjelder vekten som tillegges revolusjoner. Likevel er denne boken et viktig bidrag ikke bare til IR-teori, men også til historisk IR. *Power in Concert* viser viktigheten av 1800-tallet

for senere internasjonal politikk. Til tross for at boken ikke har samme målsetningen som *The Global Transformation*, bidrar Mitzen, i likhet med Buzan og Lawson, til å rette oppmerksomheten mot 1800-tallet. Den viser også hvordan historisk internasjonal politikk kan bidra til teoribygging. Riktignok er ikke kildematerialet så grundig som en historiker kunne ønsket, men argumentet er elegant og overbevisende.

Begge bøkene er viktige bidrag til en ny fortelling om opprinnelsen til faget internasjonal politikk. I så måte viser begge bøkene klart i hvilken grad dagens internasjonal politikk har røtter tilbake til 1800-tallet. Og med rette, 1800-tallet var en særdeles viktig periode for utviklingen av dagens internasjonal politikk som i stor grad har blitt oversett i faglitteraturen. Men med denne nye fortellingen fortrenses samtidig andre fortellinger om opprinnelse, noe disse bøkene ikke diskuterer i stor nok grad. Hvis internasjonal politikk slik vi analyserer den i IR ikke tar rot før på 1800-tallet, hva så med studier av tidlig moderne «internasjonal» politikk?¹ Hvilken rolle skal religionskrigene spille i denne fortellingen,² og hva med fremveksten av staten som generelt sies å ha blitt konsolidert i Europa i perioden 1100–1600? Hva med fremveksten av forståelsen om maktbalanse, og hva med suverenitetsprinsippet som sies å ha sin opprinnelse hos Jean Bodin på 1580-tallet? Dette er viktige spørsmål som må besvares dersom faget internasjonal politikk nå skal få en ny fødselsdag.

Riktignok er det viktig å ikke tillegge historisk internasjonal politikk altfor mange av de særtrekkene som betegner nåtidens internasjonal politikk. Likevel er det ikke gitt at 1800-tallet er en bedre kandidat enn 1500-tallet hva gjelder internasjonal politikks opprinnelse. En ny opprinnelse krever et oppgjør med eksisterende (og konkurrerende) forestillinger om opphavet til internasjonal politikk. Den diskusjonen gjenstår.

Litteratur

- Buzan, Barry & Lawson, George (2014) Rethinking Benchmark Dates in International Relations. *European Journal of International Relations*, 20(2): 437–462.
- de Carvalho, Benjamin (2003) Keeping the State: Religious Toleration in Early Modern France and the Role of the State in Minority Conflicts. *European Yearbook of Minority Issues*, 1 (2001/2002): 5–27.
- de Carvalho, Benjamin (2014) The Confessional State in International Politics: Tudor England, Religion, and the Eclipse of Dynasticism. *Diplomacy & Statecraft*, 25(3): 407–431.

1. Se for eksempel Nexon (2009); Teschke (2003); Philpott (2001).

2. Se de Carvalho (2003); de Carvalho (2014); de Carvalho & Paras (2015)

- de Carvalho, Benjamin, Halvard Leira & John M. Hobson (2011) The Big Bangs of IR: The Myths That Your Teachers Still Tell You about 1648 and 1919. *Millennium: Journal of International Studies*, 39(3): 735–758.
- de Carvalho, Benjamin & Andrea Paras (2015) Sovereignty and Solidarity: Moral Obligation, Confessional England, and the Huguenots. *International History Review*, 37(1): 1–21.
- Guillaume, Xavier (2013) Historicizing the International. *E-International Relations*. Tilgjengelig på <http://www.e-ir.info/2013/06/08/historicizing-the-international/>
- H-Diplo/ISSF (2015) Roundtable on the Congress of Vienna and Dialogue between IR Scholars and Historians. *Roundtable VII* (11). Tilgjengelig på <http://issforum.org/ISSF/PDF/ISSF-Roundtable-7-11.pdf>
- Leira, Halvard & Benjamin de Carvalho (red.) (2015) *Historical International Relations*. London: SAGE.
- McCourt, David M. (2012) What's at Stake in the Historical Turn? Theory, Practice and *Phronēsis* in International Relations. *Millennium: Journal of International Studies*, 41(1): 23–42.
- Nexon, Daniel H. (2009) *The Struggle for Power in Early Modern Europe: Religious Conflict, Dynastic Empires, and International Change*. Princeton: Princeton University Press.
- Osiander, Andreas (2001) Sovereignty, International Relations, and the Westphalian Myth. *International Organization*, 55(2): 251–287.
- Philpott, Daniel (2001) *Revolutions in Sovereignty: How Ideas Shaped Modern International Relations*. Princeton: Princeton University Press.
- Teschke, Benno (2003) *The Myth of 1648: Class, Geopolitics, and the Making of Modern International Relations*. London: Verso.